

معرفی پایگاه‌های اینترنتی در حوزه فرهنگ و فولکلور

سیدعلیرضا هاشمی*

چکیده

از ویژگی‌های منحصر به فرد دنیای امروز، وجود ارتباطات وسیع و گسترده انسانی است. در چنین جامعه‌ای، رسانه‌ها و وسایل ارتباط جمعی به‌عنوان عضو کلیدی در ارتباطات نقش بسیار مهمی دارند. در میان رسانه‌ها، اینترنت، همانند دیگر نهادهای فعال اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، آموزشی، مذهبی و فرهنگی، تأثیر و کارکرد عمیقی در شکل‌دهی به عقاید، باورها، نظرها و هدایت افکار عمومی دارد. در این فضای مجازی، وبلاگ‌نویسی شاید پس از شبکه‌های اجتماعی، از مهم‌ترین ابداعات جهان مجازی بوده است. گرچه به نظر می‌رسد شبکه‌های اجتماعی و رشد آنها در دنیای مجازی و البته جهان واقعی، کیفیت روابط اجتماعی را به سطحی نازل و دم دستی کشانده، بی‌تردید، وبلاگ‌ها، یکی از امکانات منحصر به فرد جهان مجازی در ارتقای محتوای گفتگو و تعامل میان انسان‌ها هستند. مطلب حاضر، به معرفی وبلاگ‌ها و وبسایت‌هایی می‌پردازد که محتوای آنها، موضوعات خاص حوزه فرهنگ از دیدگاه انسان‌شناسی و مردم‌شناسی و همچنین از منظر فولکلور (رویکرد فصلنامه) است.

کلیدواژه‌ها: فضای مجازی، وبلاگ، وبسایت، فرهنگ، فولکلور، پایگاه‌های

اینترنتی

مقدمه

امروزه انقلاب ارتباطات، نوع جدیدی از ارتباطات مجازی را که خالی از روح حاکم بر روابط واقعی اجتماعی است، ایجاد کرده و از طریق ماهواره، اینترنت و... جهان جدیدی را به موازات جهان واقعی پدید آورده است. در دنیای امروز، رسانه‌های الکترونیک، مخاطبان وسیع و گسترده‌ای دارند که مجموعه‌هایی از حیث محتوای نمادین را به آنان عرضه می‌کنند.

تغییرات ریشه‌ای ناشی از دنیای ارتباطات، جهانی متفاوت را خلق کرده است چنان که گروهی از نویسندگان، این تحول در عالم ارتباطات را مبدأ عصری جدید دانسته‌اند؛ عصری که از آن با عنوان‌های مختلفی همچون: «دهکده جهانی» (مک لوهان)^۱، «جامعه مدنی جهانی» (دیوید هلد)^۲، «مدرنیته دوم» (اولریش بک)^۳، «جامعه شبکه‌ای» (مانوئل کاستلز)^۴، «جهان رها شده» (آنتونی گیدنز)^۵ و «مدرنیته سیال» (زیگموند بومن)^۶ یاد می‌شود. به این ترتیب، ما در محیطی زندگی می‌کنیم که بسیار متفاوت از شرایطی است که اجدادمان طی کرده‌اند. محیطی که هر لحظه، آستان تغییرات بسیاری است و به واسطه حرکت شتابنده فناوری‌های نوین اطلاع‌رسانی، دسترسی به پیام‌های اطلاعاتی را از طریق همه کس و همه جا به‌طور مداوم امکان‌پذیر می‌سازد (قادی و خلیل کاشانی، ۱۳۸۹). این واقعیت‌ها نشان‌دهنده نقش بسیار مهم و فراگیر وسایل ارتباط جمعی در جوامع بشری امروزی است که از راه‌های

1. M. McLuhan
2. D. Held
3. U. Beck
4. M. Castells
5. A. Giddens
6. Z. Bauman

معرفی پایگاه‌های اینترنتی در حوزه فرهنگ و فولکور ❖ ۱۷۹

مختلف بر دیدگاه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی مردم تأثیر می‌گذارند و نحوه برداشت آنها را از دنیای امروز شکل می‌دهند. از طرف دیگر، در بین وسایل ارتباط جمعی، رسانه‌های نوشتاری اعم از متنی و مجازی؛ نظیر روزنامه‌ها، مطبوعات و بویژه سایت‌های اینترنتی با توجه به ویژگی‌ها و کارکردهای منحصر به فرد خود نظیر آگاهی دادن به افراد از وقایع و رویدادهای محیط زندگی، خواه در داخل کشور و خواه در بیرون مرزها، پخش اخبار و اطلاعات، تکمیل معلومات اجتماعی و بالابردن سطح فرهنگ افراد و نیز پُر کردن اوقات فراغت افراد، روز به روز اهمیت فزاینده‌ای می‌یابند. (عباسی‌قادی و میرعلی سیدخوندی، ۱۳۹۱: ۱۱۸)

با توجه به رشد سریع فناوری، متخصصان علاقه‌مند در هر رشته، از جمله انسان‌شناسی و مردم‌شناسی، ناگزیرند همگام با فناوری‌های جدید، دانش خود را برای ایفای نقش مؤثر در اطلاع‌رسانی به جامعه کاربران خود افزایش دهند. وبلاگ‌ها به طور عمده، اطلاعات دسته‌بندی شده و قابل جستجو در وب را برای گروه زیادی از خوانندگان تهیه می‌کنند، چنین ویژگی‌هایی همراه با موقعیت جذاب وبلاگ‌ها، ارزش اطلاعاتی آنها را روشن‌تر می‌کند. نرم‌افزارهای وبلاگ‌نویسی نظر بسیاری از افراد علاقه‌مند را نسبت به وب تغییر داده است؛ زیرا به سادگی و تنها با یک کلیک می‌توان مطالب را به طور گسترده منتشر کرد. از این رو، بنا بر نظر کارور^۱ امکان تعامل دو یا چندجانبه، فناوری ساده و انعطاف‌پذیر، سرعت و سهولت در خواندن و ارائه اطلاعات فراتر از اخبار، از عوامل محبوبیت و موفقیت وبلاگ‌هاست. (کرمی و دیگران، ۱۳۸۹: ۶۳۶)

وبلاگ، یک صفحه وب (مشابه یک روزنامه شخصی) با قابلیت دستیابی عموم کاربران به آن است. وبلاگ‌ها، بر اساس یک نظم خاص و به‌هنگام نوشته می‌شوند و محتوایشان نشان‌دهنده شخصیت مؤلف یا مؤلفان آنهاست. اولویت استقرار یا نشر مطالب نیز بر اساس نوعی ساختار زمانی شکل می‌گیرد. در این حالت خوانندگان وبلاگ‌ها همواره در ابتدا جدیدترین مطلب یا مطالب منتشر شده را مشاهده و در صورت تمایل، مطالعه می‌کنند.

اکثر وبلاگ‌ها دارای خط فکری خاصی هستند که به نوعی آن را دنبال می‌کنند. برای مثال، در صورتی که یک بلاگر علاقه‌مند به فرهنگ مردم باشد، با جمع‌آوری مطالب از منابع متفاوتی نظیر نمایشگاه‌ها، سمینارها، سایت‌ها و یا مطالب و نوشته‌هایی به صورت مقاله، یادداشت، مشاهدات شخصی و یا تجربه‌نگاشت، می‌تواند این محتواها را شکل‌بندی یا با فرمت مورد نظر، در بلاگ خود ثبت کند و در اختیار مخاطبان قرار دهد.

برخی از وبلاگ‌نویسان از وبلاگ خود به منزله آلبوم عکس و یا آرشیو مطالب (شکل خاصی از یک حافظه online) استفاده می‌کنند. بلاگر لینک‌های مناسبی را که در این خصوص پیدا می‌کند یا اطلاعات خاصی را که قصد دارد به خاطر بسپارد، بر روی وبلاگ خود قرار می‌دهد. وبلاگ‌ها محیط الکترونیک قابل جستجویی را فراهم می‌آورند تا علاقه‌مندان بتوانند با استفاده از یک مرورگر وب، در هر نقطه از جهان به محتویات آنها دسترسی داشته باشند.

این نوشتار با هدف آشنایی مخاطبان با پایگاه‌های اینترنتی شامل وبسایت‌ها و وبلاگ‌های حوزه فرهنگ که محتوای آنها با رویکرد انسان‌شناسی و مردم‌شناسی و همچنین حوزه خاص فولکلور است؛ نگاشته شده تا ضمن معرفی، مخاطبان بتوانند از طریق نشانی‌های قید شده به صفحات

معرفی پایگاه‌های اینترنتی در حوزه فرهنگ و فولکور ❖ ۱۸۱

مورد نظر دسترسی یابند. ابتدا وبسایت‌ها و وبلاگ‌های تخصصی فعال در این حوزه معرفی می‌شوند و سپس، به دلیل محتوای تخصصی موجود و باقی مانده در برخی سایت‌ها و وبلاگ‌ها که در حال حاضر فعال نیستند؛ به توضیحی مختصر همراه با نشانی آنها پرداخته می‌شود.

معرفی وبسایت‌ها و وبلاگ‌های فعال

وبگاه «انسان‌شناسی و فرهنگ» (<http://anthropology.ir>)

«انسان‌شناسی و فرهنگ» یک نهاد علمی متشکل از استادان، دانشجویان، اندیشمندان و هنرمندان رشته‌های مختلفی است که با همکاری یکدیگر تلاش می‌کنند ضمن بهره‌مندی از مطالعات بین رشته‌ای، رویکرد جدید حوزه‌های فرهنگ را مطالعه کنند و گسترش دهند. این رویکرد از یک سو، بر شناخت حوزه‌ها و شاخه‌های علمی در موضوعات گوناگون و از سوی دیگر، بر فرهنگ‌های محلی و منطقه‌ای ایران و جهان استوار است. انسان‌شناسی و فرهنگ از طریق اشخاص حقیقی (استادان، دانشجویان، نویسندگان ...) و به صورت داوطلبانه اداره می‌شود.

مهم‌ترین اهداف «انسان‌شناسی و فرهنگ» عبارت‌اند از:

ترسیم افقی دیگر در فضای فرهنگی ایران و گام برداشتن به سوی دانایی و بالابردن فرهنگ عمومی؛

ایجاد شبکه‌ای از دوستداران فرهنگ و به اشتراک گذاشتن دانش و

آموخته‌های خویش با دیگران؛

ایجاد انگیزه در دانشوران و دانشجویان برای پرداختن پژوهش فرهنگی

و نویسندگی؛

ایجاد زمینه‌های تألیف و ترجمه آثار مهم و اثرگذار در حوزه علوم انسانی؛

ایجاد زمینه‌های بین‌رشته‌ای و چندوجهی دیدن علوم انسانی؛
کمک به شناخت فرهنگ و زبان ملی، فرهنگ‌ها و زبان‌های ایرانی و نیز فرهنگ‌های غیرایرانی؛
انتشار اخبار حوزه فرهنگ به صورت تفصیلی و علمی و ایجاد بانک‌های اطلاعاتی؛

ایجاد زمینه‌های همکاری فرهنگی و علمی در تمام سطوح ملی، محلی و بین‌المللی همراه با بی‌اثر کردن نگاه و اندیشه «محفلی».

وب‌گاه «انسان‌شناسی و فرهنگ» که از مهر ماه ۱۳۸۴ آغاز به کار کرده است، در حال حاضر، با حدود ۱۰ هزار بازدید در روز از ۶۰ کشور جهان، پربیننده‌ترین شبکه علمی^۵ ترویجی به زبان فارسی در سطح جهان به شمار می‌رود. بخش‌های مختلف آن از این قرار است:

- گروه‌های علمی و همکاران؛ به‌عنوان مشاوران ارشد علمی، از حامیان معنوی مجموعه هستند که در عین‌حال، راهنمایی و تأثیرگذاری بر خط‌مشی‌های اساسی را بر عهده دارند.

- مرکز اسناد فرهنگی و تاریخی؛ که از فروردین ۱۳۸۸ به منظور گردآوری و استفاده از آرشیوهای تصویری، کتاب‌های چاپی و الکترونیک، فیلم‌ها و سایر اسناد فرهنگی برای اعضا و پژوهش‌های موسسه ایجاد شده است.

- بخش آموزش؛ که برنامه‌های آموزشی از جمله کارگاه‌های فرهنگی و علمی انسان‌شناسی و فرهنگ را با همکاری سازمان‌های گوناگون اجرا می‌کند.

- بخش جلسات علمی؛ که برگزاری برنامه‌های نقد کتاب، نمایش فیلم‌های مستند، نشست‌های تخصصی و برگزاری برنامه‌های هفتگی «یکشنبه‌های انسان‌شناسی و فرهنگ» را بر عهده دارد.

معرفی پایگاه‌های اینترنتی در حوزه فرهنگ و فولکور ❖ ۱۸۳

- بخش چاپ و نشر؛ که فعالیت‌های انتشاراتی را با همکاری گروهی از ناشران کشور در زمینه چاپ کاغذی و الکترونیک دنبال می‌کند. همچنین انتشار ویژه‌نامه‌های الکترونیک و تهیه و تولید محصولات فرهنگی و آثار دیداری - شنیداری با همکاری موسسات مختلف.

- بخش فنی و رسانه؛ که پشتیبانی فنی سایت و ضبط و ثبت صوتی - تصویری جلسات، همایش‌ها و سخنرانی‌های مربوط به انسان‌شناسی و فرهنگ و کلیه هماهنگی‌های رسانه‌ای گروه را بر عهده دارد.

- بخش پژوهش؛ که به شکل یک شرکت علمی - پژوهشی فعالیت‌های پژوهشی را عهده‌دار است.

وب‌گاه انسان‌شناسی و فرهنگ هم‌اکنون دارای حدود ۵۰ شاخه موضوعی (سبک زندگی، اقتصاد و فرهنگ، روان‌شناسی اجتماعی و...) و ۵۰ شاخه دیگر با موضوع فرهنگ‌های منطقه‌ای (فرهنگ تهران، اصفهان، یزد، کرد، بلوچ، افریقا، عرب، ...) است. علاقه‌مندان هر یک از این شاخه‌ها، زیر نظر مدیر صفحه، به فعالیت علمی و انتشار مطالب خود می‌پردازند. این وب‌گاه، روزانه به طور متوسط، بیش از ۸۰۰۰ نفر بازدیدکننده دارد و در اوج کاری خود به حدود ۱۲ هزار بازدید نیز می‌رسد. بخش‌های دیگر سایت عبارت‌اند از: گالری عکس، فرازهای فرهنگ، چهره سال، چهره ماه، پرونده‌ها، بخش کتاب و رسانه، بخش دیداری و شنیداری، ویژه‌نامه‌ها، فرهنگ آنلاین و ...

ساختار مدیریتی انسان‌شناسی و فرهنگ، شامل گستره‌ای از شخصیت‌های فرهنگی و برجسته کشور است که حمایت خود را از مجموعه اعلام کرده و

در موارد متعدد، در انتخاب راه‌های درست و ارتباطات مؤثر و کاربردی، آن را یاری رسانده‌اند.^۱

مدیران گروه‌های علمی وب‌گاه نیز از اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های معتبر داخل یا خارج از کشور، متخصصان و صاحب‌نظران دارای پیشینه حرفه‌ای در زمینه‌های تخصصی و دانشجویان و دانش‌آموختگان مقطع دکترا در رشته‌های مربوط هستند که شاخه‌های تخصصی و فرهنگ‌های جغرافیایی مختلف را مدیریت می‌کنند.

نویسندگان سایت را نیز علاقه‌مندان و متخصصانی تشکیل می‌دهند که به صرف علاقه فردی و انگیزه علمی دست به قلم می‌برند و داشته‌ها و

۱. این افراد عبارت‌اند از: مهرداد اسکویی (فیلمساز)، محمدرضا اصلانی (فیلمساز و پژوهشگر)، دکتر فرانسیس بارت (استاد دانشگاه فرانسه)، دکتر کریستیان برومبِرژه (استاد دانشگاه اکس، فرانسه)، دکتر موريس بلان (استاد ممتاز دانشگاه استراسبورگ، فرانسه)، دکتر علی بلوکباشی (رئیس گروه مردم‌شناسی دایره‌المعارف بزرگ اسلامی)، دکتر جردن پترسون (استاد دانشگاه تورنتو کانادا)، دکتر آندره ا پی یه رونی (استاد دانشگاه، لاله تقیان (پژوهشگر و نویسنده)، دکتر شهلا حائری (استاد دانشگاه بوستون، امریکا)، دکتر نیلوفر حائری (استاد دانشگاه جانز هاپکینز، امریکا)، بهروز دارش (مجسمه‌ساز)، محمدرضا درویشی (موسیقیدان و استاد دانشگاه)، دکتر داراب دیبا (استاد دانشگاه تهران)، دکتر پیر روب (استاد ممتاز دانشگاه موزه انسان فرانسه)، دکتر آن رولن (استاد دانشگاه نانتز، فرانسه)، دکتر هایانگ زانگ (استاد دانشگاه پکن)، دکتر مونیک ژودی بالینی (استاد و پژوهشگر کلژ دو فرانس، فرانسه)، دکتر جلال ستاری (پژوهشگر، نویسنده و مترجم)، دکتر فرزانه سجودی (استاد دانشگاه هنر)، دکتر حسین سلطانزاده (استاد دانشگاه آزاد اسلامی)، دکتر داور شیخاوندی (استاد دانشگاه آزاد اسلامی)، روبرت صافاریان (فیلمساز و نویسنده)، دکتر اصغر عسگری خانقاه (استاد دانشگاه تهران)، بهروز غریب‌پور (نویسنده، مترجم، مدیر هنری و کارگردان اپراهای عروسکی)، دکتر مرتضی فرهادی (استاد دانشگاه علامه طباطبایی)، سودابه فضائلی (پژوهشگر)، دکتر ریچارد کنت وولف (استاد دانشگاه هاروارد)، دکتر میشل کوکه (استاد دانشگاه و پژوهشگر موزه که دو برانلی)، دکتر داوید لوپروتون (استاد دانشگاه استراسبورگ فرانسه)، دکتر لورانس دنیاکتبی (استاد دانشگاه بوردو، فرانسه)، دکتر سعید نفیسی (استاد دانشگاه نورث وسترن، آمریکا)، دکتر اورلی نوو (استاد و پژوهشگر مرکز ملی تحقیقات علمی فرانسه)، دکتر عبدالحسین نیک‌گهر (استاد پیشین دانشگاه تهران)، فرهاد ورهرام (فیلمساز)، دکتر کلاریس هرن اشمیت (استاد و پژوهشگر کلژ دو فرانس، فرانسه).

دانسته‌های خود را در زمینه انسان‌شناسی و فرهنگ با دیگران به اشتراک می‌گذارند. فهرست اسامی این افراد به ترتیب حروف الفبا در بخش همکاران سایت آمده است.

یکی از اهداف مجموعه «انسان‌شناسی و فرهنگ» ترویج همه‌جانبه فرهنگ است. این امر در ابتدا از طریق وب‌گاه «انسان‌شناسی و فرهنگ» پیگیری می‌شد اما در سیاست توسعه فعالیت‌ها، تصمیم گرفته شد که اهداف و برنامه‌های انسان‌شناسی و فرهنگ در کنار جهان مجازی، به جهان واقعی نیز راه یابد و به این ترتیب، جلسات علمی «انسان‌شناسی و فرهنگ» با این منظور طراحی شد. مشارکت در برگزاری چندین همایش علمی در سطح ملی، برگزاری نشست‌های سخنرانی علمی و نقد و بررسی کتاب، نمایش فیلم مستند و داستانی و برگزاری نشست‌ها و مجالس بزرگداشت اندیشمندان و متفکران فرهنگی از جمله این جلسات است. از مهمترین نشست‌های علمی این مجموعه باید به سلسله برنامه‌های هفتگی موسوم به «یکشنبه‌های انسان‌شناسی و فرهنگ» اشاره کرد که از مهر ماه ۱۳۹۲ آغاز شده و هدف آن به وجود آوردن محیطی واقعی است که اعضا و دوستان این مجموعه و تمام علاقه‌مندان به موضوع‌های فرهنگی مورد بحث در وب‌گاه انسان‌شناسی و فرهنگ بتوانند به صورت منظم گرد هم آیند.

در بعد آموزش، کارگاه‌های متعددی در زمینه انسان‌شناسی و فرهنگ برپا شده است که شامل انسان‌شناسی هنر، سینما، معماری، طراحی و گرافیک، انسان‌شناسی تصویری و فیلم اتنوگرافیک، انسان‌شناسی نقاشی، انسان‌شناسی سیاسی، انسان‌شناسی هنر سیاسی قرن بیستم با تأکید بر نقاشی آفیش‌های

ایدئولوژیک و ده‌ها کارگاه دیگر است و با همکاری موسسات مختلف برگزار می‌شود.

همچنین ویژه‌نامه‌هایی با عنوان «انسان و فرهنگ» به شکل الکترونیک و به صورت آنلاین در وب‌گاه ایجاد شده‌اند که با کیفیت بالا، به صورت لوح فشرده عرضه می‌شوند. این مجلات الکترونیک در بسیاری از منابع معتبر از جمله پرتال جامع علوم انسانی نمایه‌سازی می‌شوند. ویژه‌نامه‌ها با مسئولیت علمی مدیریت انسان‌شناسی و فرهنگ و با یک سردبیر علمی که اغلب عضو هیئت علمی دانشگاه‌های معتبر داخل یا خارج از کشور است، منتشر می‌شوند. ویژه‌نامه‌ها، به صورت منظم دو شماره را در سال به سالگرد تأسیس انسان‌شناسی و فرهنگ و نوروز اختصاص می‌دهند. بخشی از این ویژه‌نامه‌ها به زبان‌های گوناگون ایرانی اختصاص یافته‌اند و مطالب به غیر از زبان رسمی یعنی فارسی، به زبان‌های دیگری نیز نوشته می‌شوند.

انسان‌شناسی و فرهنگ، مجموعه‌ای است که با همکاری اعضا و کمک‌های مردمی فعالیت می‌کند و دسترسی به همه مطالب، ویژه‌نامه‌ها، عکس‌ها و اسناد آن برای عموم آزاد و رایگان است. افزون بر این، راهنمایی، آموزش و ارزیابی مقالات از سوی همکاران متخصص انسان‌شناسی و فرهنگ به رایگان انجام می‌پذیرد.

دست‌اندرکاران سایت «انسان‌شناسی و فرهنگ» به تازگی این سایت را به انجمنی غیردولتی تبدیل کرده‌اند که ثبت آن در وزارت کشور، مراحل پایانی خود را طی می‌کند و هدف آن انجام مطالعات و ترویج بین‌رشته‌ای در حوزه فرهنگ است.

معرفی پایگاه‌های اینترنتی در حوزه فرهنگ و فولکور ❖ ۱۸۷

وبسایت «فرهنگ‌شناسی (یادداشت‌های یک مردم‌نگار)»

(www.farhangshenasi.ir)

این پایگاه که به مدیریت دکتر نعمت‌الله فاضلی راه‌اندازی شده است، حاوی نوشته‌ها، اخبار و محتوای مربوط به سخنرانی‌ها و سمینارهای مدیر پایگاه است. دکتر فاضلی نوشتن در فضای مجازی را از سال ۱۳۸۰ ابتدا با وبلاگ «یادداشت‌های یک مردم‌نگار در غرب» آغاز کرد؛ یعنی زمانی که دانشجوی دکترای انسان‌شناسی در لندن بود. مطالب او در آن زمان، اولین فعالیت جدی یک انسان‌شناس ایرانی در فضای اینترنت به‌شمار می‌رفت. فاضلی زمانی که به ایران بازگشت، تلاش کرد تا از فضای اینترنت و وبلاگ به عنوان وسیله اصلی انتشار مقالات و اندیشه‌هایش استفاده کند. وی به دلیل حجم و تنوع مقالاتی که در وبلاگ داشت، به راه‌اندازی وبسایت فرهنگ‌شناسی اقدام کرد که در حال حاضر، مجموعه مقالات، گزارش‌های درسی، یادداشت‌های روزانه، سفرنامه‌ها و مطالب دیگری در زمینه مطالعات فرهنگی، انسان‌شناسی، جامعه‌شناسی هنر و ادبیات و سیاست فرهنگی در آن منتشر می‌شود. فاضلی عقیده دارد که هر چند ارتباط زنده و دایمی با علاقه‌مندان حوزه‌های فکری و دانشگاهی، از مزیت‌های داشتن سایت و وبلاگ است؛ سوءتفاهم‌های احتمالی و سرقت علمی از مطالب وبسایت هم روی دیگر ماجراست. با این حال تأکید دارد که دانشجویان وبلاگ‌های فردی و جمعی ایجاد کنند و تکالیف و مطالب و مقالات خود را برای استفاده دیگران، روی آن قرار دهند؛ چرا که داشتن وبلاگ در فضای مجازی، عادت به نوشتن را تقویت می‌کند.

فاضلی در حال حاضر یکی از نمایندگان انسان‌شناسی مدرن در ایران است و در کنار فعالیت‌های وبسایت خود، مدیریت گروه مردم‌نگاری سایت انسان‌شناسی و فرهنگ را نیز بر عهده دارد.

پایگاه اینترنتی «حامیژه» (<http://www.hamije.com>)

«حامیژه» نام پایگاه اینترنتی حامد جلیلوند و منیژه غزنویان، دو تن از دانش‌آموختگان مقطع کارشناسی ارشد رشته انسان‌شناسی دانشگاه تهران است. این پایگاه از آبان ۱۳۸۶ آغاز به کار کرده و در واقع هدف اولیه آن، آرشیو مقالات و یادداشت‌های علمی و ترویجی این زوج در حوزه‌های تخصصی‌شان بوده است. نویسندگان این وبسایت شخصی که خود از مدیران سایت «انسان‌شناسی و فرهنگ» نیز هستند، معتقدند برخلاف نسل‌های پیشین انسان‌شناسی ایران که به ضرورت شرایط، بیشتر به فعالیت‌های عمومی مرتبط با این رشته می‌پرداختند، وظیفه نسل جدید، پروراندن حوزه‌های تخصصی و عمیق شدن بر روی آنهاست. این هدف دیگری است که به واسطه تجمیع داده‌ها، حامیژه در دو حوزه تخصصی «انسان‌شناسی موسیقی» و «انسان‌شناسی فضای خانگی» پی‌گیری می‌کند.

مطالب این سایت در حال حاضر، ذیل چهار بخش اصلی، قابل طبقه‌بندی است که شامل، انسان‌شناسی موسیقی (حوزه تخصصی جلیلوند)، انسان‌شناسی فضای خانگی (حوزه تخصصی غزنویان) و فیلم مستند می‌شود. بخش چهارم نیز به سایر مقالات آنها که برخی در سایر نشریات یا سایت‌های تخصصی دیگر منتشر شده و به طور عمده در حوزه اقوام و خانواده است، اختصاص دارد. حامیژه همچنین در چشم‌انداز توسعه خود در نظر دارد بخشی را به

معرفی پایگاه‌های اینترنتی در حوزه فرهنگ و فولکور ❖ ۱۸۹

معرفی گوشه‌ای از تجربیات حاصل از پژوهش‌های میدانی نویسندگان‌اش اختصاص دهد.

حامیژه، واژه‌ای ابداعی است که از تلفیق حروف اول نام کوچک نویسندگان این سایت به دست آمده و به گروه کاری این دو نفر اشاره دارد.

وبلاگ «فرهنگ مردم» (<http://400hashemi.blogfa.com>)

این وبلاگ که نهمین سال فعالیت خود را سپری می‌کند، در ابتدا با هدف آرشو مطالب حوزه فرهنگ مردم و مقالات چاپ شده نویسنده آن در نشریات به وجود آمد. سید علیرضا هاشمی که کارشناسی ارشد خود را در رشته مردم‌شناسی و تحصیلات تکمیلی را در رشته فولکلورشناسی در تاجیکستان گذرانده است؛ بیشتر تألیفات خود را در حوزه مردم‌شناسی و به طور خاص در موضوعات فرهنگ مردم نگاشته است. نویسنده که سال‌ها در واحد «فرهنگ مردم» صدا و سیما و رادیو (فرهنگ) به کار پژوهش در موضوعات فرهنگ مردم اشتغال داشته، با هدف اشاعه عناصر فرهنگ مردم و مستندنگاری آن و آشنایی مخاطبان خود با این حوزه اقدام به ایجاد این وبلاگ در فضای مجازی کرده است. از نظر محتوایی، بخشی از مطالب این وبلاگ انعکاس نوشته‌ها و مقالات نویسنده در نشریات و فصلنامه‌هاست. بخش دیگر مطالب این وبلاگ نیز اختصاص به معرفی کتاب‌ها و فصلنامه‌هایی دارد که در حوزه فرهنگ مردم و فولکلور به چاپ رسیده و به قلم نویسنده معرفی شده است. مطالب دیگر وبلاگ در زمینه موضوعات، مقالات و اخبار مربوط به دانش انسان‌شناسی و مردم‌شناسی به عنوان «علمی‌ترین رشته علوم انسانی و انسانی‌ترین رشته در علوم» است که همه با ذکر دقیق محل ارجاع آنها به حکم امانت‌داری و برای

آنکه خوانندگان وبلاگ امکان دسترسی به مرجع مطالب را داشته باشند، بازنشر شده‌اند. نویسنده این وبلاگ، علاوه بر عضویت در «سایت انسان‌شناسی و فرهنگ»، مدیریت گروه «فرهنگ‌مردمی» این سایت را نیز بر عهده دارد.

وبلاگ «شوخی با فرهنگ و اجتماع» (www.moghaddames.blogfa.com)

وبلاگ «شوخی با فرهنگ و اجتماع» از سال ۱۳۸۳ به همت امیر هاشمی مقدم راه اندازی شد. او که کارشناسی ارشد ایران‌شناسی فرهنگی دارد، در حال حاضر دوره دکترای خود را در انسان‌شناسی می‌گذراند. نویسنده، وبلاگ خود را ابتدا در سایت بلاگ اسپات به راه انداخت و پس از فیلتر شدن این خدمات، آن را به بلاگفا انتقال داد. از ابتدا تصمیم وی بر این بود که با زبان طنز و کنایه، به رفتارهای نادرست ایرانیان در عرصه‌های مختلف بپردازد و در این راه به طور عمد رفتارهای فرهنگی و خرافه‌هایی را که اغلب به نام دین مطرح می‌شود، در مرکز توجه قرار داد. با این حال، سفرنامه‌نویسی بیشترین حجم نوشته‌های وبلاگ را به خود اختصاص داده است. این سفرنامه‌ها را شاید بتوان گونه‌ای از مردم‌نگاری سفر دانست که تلاش می‌کند در کنار توصیف جغرافیایی مکان‌های مورد بازدید، توضیحاتی هرچند اندک درباره فرهنگ و پیشینه فرهنگی آن سرزمین ارائه دهد. این سفرنامه‌ها تقریباً همه استان‌های ایران را در بر می‌گیرد و به جز آن، سفرنامه‌هایی از کشورهای افغانستان، تاجیکستان و ترکیه را نیز در خود دارد.

بخش معرفی و نقد کتاب هم پس از آغاز همکاری نویسنده با نشریاتی همچون کتاب ماه علوم اجتماعی، کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، روزنامه شرق و... به این وبلاگ افزوده شده است. مطالب این بخش پس از انتشار در نشریات

معرفی پایگاه‌های اینترنتی در حوزه فرهنگ و فولکور ❖ ۱۹۱

یادشده، در وبلاگ بازنشر شده‌اند. محیط‌زیست و رفتارهای زیست‌محیطی مردم نیز که در زمره علایق نویسنده است، بخشی از مطالب وبلاگ را به خود اختصاص داده است.

در حال حاضر، با توجه به نام وبلاگ، لحن طنزگونه مطالب کمرنگ شده است زیرا نویسنده در ابتدا، مطالب اجتماعی را از نگاه انتقادی و طنز مدنظر داشت اما در دور دوم فعالیت، بیشتر مطالب این وبلاگ در واقع بازنشر مصاحبه‌های او با خبرگزاری‌ها و نیز یادداشت‌های وی در روزنامه‌ها و نشریات دیگر است و کمتر مطلبی را صرفاً برای وبلاگ می‌نویسد. همچنین با توجه به گسترده شدن شبکه‌های اجتماعی در اینترنت، بخشی از فعالیت‌های نویسنده نیز از وبلاگ به این شبکه‌ها منتقل شده است.

از دیگر فعالیت‌های نویسنده وبلاگ در فضای مجازی، همکاری با سایت انسان‌شناسی و فرهنگ به‌عنوان مدیر گروه گردشگری است. این وبلاگ‌نویس معتقد است با توجه به دردهای فنی، اجتماعی و... وبلاگ‌نویسی در ایران، به نظر می‌رسد که وبلاگ‌نویسی در ایران، خود موضوع جالبی برای مردم‌نگاری مدرن است.

پایگاه اینترنتی «مؤسسه میراث فردا» (<http://mirasfarda.org>)

با هدف رشد و تقویت دانش مردم‌شناسی و انسان‌شناسی در ایران و اطلاع‌رسانی به دانشجویان و علاقه‌مندان حوزه علوم اجتماعی و انسان‌شناسی تصویری، مؤسسه میراث فردا از نخستین سال‌های تأسیس، با راه‌اندازی پایگاه اینترنتی، بخشی از فعالیت‌های علمی، فرهنگی و اطلاع‌رسانی خود را بر

فضاهای مجازی متمرکز ساخت. سایت میراث فردا نخستین پایگاه اینترنتی ایجاد شده در حوزه مردم‌شناسی و انسان‌شناسی ایران است.

این سایت که در سال ۱۳۸۵ راه اندازی شده است، از مهم‌ترین پایگاه‌های علمی و فرهنگی کشور در حوزه مردم‌شناسی و انسان‌شناسی به شمار می‌رود. این سایت با انتشار مقالات، مصاحبه‌های تخصصی، نشست‌های علمی، اخبار و گزارش‌های حوزه علوم اجتماعی، فعالیت‌های سینمای مستند قوم‌نگاری و مستند اجتماعی، مباحث انسان‌شناسی تصویری، تجربیات مردم‌نگاری و مطالعات میدانی، معرفی کتاب و همچنین انعکاس فعالیت‌های مؤسسه به‌عنوان یک سایت مرجع، پاسخگویی نیازمندی‌های علمی، پژوهشی و خبری دانشجویان، استادان، پژوهشگران و علاقه‌مندان حوزه مردم‌شناسی، انسان‌شناسی و برخی حوزه‌های میان‌رشته‌ای همچون انسان‌شناسی تصویری (عکاسی مردم‌نگار و سینمای مردم‌شناسی) است. تاکنون بیش از ۶۰۰ مطلب علمی و گزارشی درخصوص موضوعات مربوط از طریق این سایت منتشر شده است و روزانه حدود ۲۰۰ نفر از آن بازدید می‌کنند.

سایت میراث فردا در کنار فعالیت‌های علمی، دارای یک بخش خبرگزاری است که وظیفه تهیه اخبار و گزارش‌های مربوط به فعالیت‌های فرهنگی و هنری مرتبط با موضوعات مردم‌شناسی و انسان‌شناسی کشور را به منظور انعکاس در سایت مؤسسه برعهده دارد.

از سال ۱۳۸۶ بخش انگلیسی سایت نیز راه‌اندازی شد. مطالب علمی و گزارش‌های مهم، گاه به صورت کامل و گاه به طور خلاصه، از سوی همکاران سایت ترجمه می‌شد و در بخش انگلیسی انتشار می‌یافت. فعالیت بخش انگلیسی به مدت دو سال ادامه داشت اما به دلیل بالا بودن هزینه‌ها، در حال حاضر، مطلبی در این بخش منتشر نمی‌شود.

معرفی پایگاه‌های اینترنتی در حوزه فرهنگ و فولکلور ❖ ۱۹۳

تاکنون سایت میراث فردا، علاوه بر همکاران افتخاری، شاهد فعالیت فاطمه رکوعی، سعیده رضوانی، نسرین قوامی، محمد فتحی، ثریا لشگری و چند تن دیگر - اغلب از دانشجویان علوم اجتماعی - بوده است. از مهر ماه سال ۱۳۹۳ به دلیل جابه‌جایی مکان مؤسسه، مطلبی در این سایت منتشر نشده است اما به زودی انتشار مطالب بار دیگر آغاز خواهد شد. این سایت در فیسبوک نیز دارای صفحه و گروه است.

سایت «اطلاعرسانی و پژوهش فولکلور ایران» (www.persianfolklore.ir)

هدف از راه‌اندازی این سایت تخصصی، ایجاد مکانی برای تدوین پژوهش‌ها و تجمیع اطلاعات تخصصی در حوزه فرهنگ عامه مردم ایران است. سازندگان سایت امیدوارند با راه‌اندازی این سایت، محلی برای تجمیع و تبادل اطلاعات علاقه‌مندان به فرهنگ عامه به وجود آید. دکتر مصطفی خلعتبری که کار وبلاگ‌نویسی را از دی ماه ۱۳۷۸ با وبلاگ «فولکلور ایران» آغاز کرد، در ادامه با ایجاد این پایگاه به فعالیت‌های جدیدی در این حوزه پرداخته است.

در بخشی از معرفی این سایت آمده است: «پایگاه اطلاعرسانی و پژوهش فولکلور ایران نخستین سایت تحلیلی^۵ پژوهشی در زمینه فرهنگ مردم ایران است که به‌عنوان یک رسانه فرهنگی بی‌طرف و با احترام به همه سلايق فکری، به هیچ جریان فکری، اجتماعی و سیاسی وابستگی ندارد و مهم‌ترین شعار آن بی‌طرفی و اصالت همراه با خردورزی است. مهم‌ترین شاخص این پایگاه اطلاعرسانی، تحلیل و بررسی مسائل مربوط به حوزه فولکلور ایران و

کشورهای حوزه فرهنگی ایران است و اطلاع‌رسانی اخبار مربوط به این دو حوزه در اولویت دوم قرار دارد.»

سایت تخصصی فولکلور ایران دارای زیربخش‌های، خبر و گزارش، گفتگو، مقالات، تازه‌های نشر و چندرسانه‌ای، است.

وبلاگ «ادبیات شفاهی» (<http://adabiateshefahi.blogfa.com>)

این وبلاگ که با موضوع خاص ادبیات شفاهی از اسفند ۱۳۹۱ ایجاد شده است، حاوی نوشته‌ها، سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های نویسنده وبلاگ است. محمد جعفری (قنواتی) که مدیریت این وبلاگ را به عهده دارد، دارای تألیفاتی در زمینه ادبیات شفاهی و فرهنگ و فولکلور است. دکتر جعفری در دایره‌المعارف بزرگ اسلامی به عنوان ویراستار علمی بخش دانشنامه فرهنگ مردم ایران فعالیت می‌کند.

وبلاگ «مردم‌شناسی» (<http://www.anthropology-iran.blogfa.com>)

این وبلاگ با مدیریت نعمت‌الله کاظمی فرامرزی، کارشناس ارشد مردم‌شناسی، از جمله وبلاگ‌هایی است که با توجه به علاقه‌مندی و تحصیلات نویسنده از سال ۱۳۸۶ به موضوعات مختلف مردم‌شناسی می‌پردازد. نویسنده وبلاگ علاوه بر مطالب خود، اخبار و اطلاعاتی را که به‌نوعی با دانش انسان‌شناسی مربوط می‌شود، همراه با برخی تصاویر به اشتراک می‌گذارد.

معرفی پایگاه‌های اینترنتی در حوزه فرهنگ و فولکور ❖ ۱۹۵

وبلاگ «شناخت مردم ایران (شما)»

(<http://a-r-ayatollahi.mihanblog.com>)

این وبلاگ از مردادماه ۱۳۸۹ به مدیریت دکتر علیرضا آیت‌اللهی اداره می‌شود. محتوای وبلاگ علاوه بر نوشته‌های نویسنده، تحلیل اخبار و موضوعات مناسبی حوزه مردم‌شناسی را نیز دربرمی‌گیرد. به طوری که در بخش طبقه‌بندی موضوعی، مطالب مختلفی همچون پزشکی سنتی، زبان و ادبیات تاریخی، مراسم مذهبی، جشن‌ها، شعائر زندگی و یادداشت‌های آموزشی به چشم می‌خورد.

وبلاگ «مردم‌نگار» (<http://www.mardomnegar.blogfa.com>)

سید محمد الحسینی، پژوهشگر مدرس و علاقه‌مند به مطالعات فرهنگی و اجتماعی است. او وبلاگ خود را از اردیبهشت ۱۳۸۵ پایه‌گذاری کرده است. نویسنده وبلاگ، هدف از ایجاد آن را نشر مقالات و یادداشت‌هایی در حوزه فرهنگ و گاه نیز دلنوشته‌های خود دانسته است.

معرفی چند وبلاگ غیرفعال

وبلاگ «انسان‌شناسی در دنیای امروز»

(<http://www.tim3745.blogfa.com>)

این وبلاگ یکی از وبلاگ‌های مرتبط با حوزه انسان‌شناسی است که در مهر ماه ۱۳۸۵ آغاز به کار کرد. در این وبلاگ، اخبار انسان‌شناسی از چهارگوشه جهان گردآوری می‌شد و پس از ترجمه، در فضای وب در اختیار

علاقه‌مندان و کاربران فارسی‌قرار می‌گرفت. برخی از موضوعات آن شامل آخرین اخبار انسان‌شناسی دنیا، آخرین مقالات علمی ارائه شده در مجلات و سمینارهای انسان‌شناسی، برخی پایان‌نامه‌های انسان‌شناسی و مقالات شیدا حافظی به‌عنوان نویسنده وبلاگ بود. این وبلاگ در حال حاضر فعال نیست و آخرین پست نوشته شده در آن تاریخ هشتم آبان ماه ۱۳۹۲ را نشان می‌دهد.

وبلاگ «انسان‌شناسان» (<http://www.ensanshenasan.blogfa.com>)

این وبلاگ متعلق به دانشجویان انجمن علمی انسان‌شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران است که در سال ۱۳۸۴ راه‌اندازی شده، ولی با آخرین مطلبی که در دی‌ماه ۱۳۹۰ در آن نوشته شده، متوقف مانده است. در این وبلاگ، دانشجویان این انجمن علمی مقالات و نوشته‌های خود را بازنشر می‌دادند.

«انجمن مردم‌شناسی دانشگاه آزاد»

(<http://anthropologyazad.mihanblog.com>)

این وب‌گاه از آبان‌ماه ۱۳۸۸ فعالیت خود را آغاز کرده است و تا آذر ماه ۱۳۹۲ که آخرین مطلب در آن بارگذاری شده، تداوم داشته است. گزارش سمینارها و همایش‌ها، اخبار، برخی مقالات و بخصوص عناوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد چند دوره رشته مردم‌شناسی در این وب‌گاه قابل مشاهده است.

معرفی پایگاه‌های اینترنتی در حوزه فرهنگ و فولکور ❖ ۱۹۷

با جستجو در فضای مجازی، سایت‌ها و وبلاگ‌های دیگری در زمینه مردم‌شناسی و فرهنگ مردم می‌توان یافت که تنها به ذکر نشانی آنها بسنده می‌شود از جمله:

وبلاگ کلاس مجازی مردم‌شناسی (<http://mardom-1388.blogfa.com>)

وبلاگ دوسیران (<http://www.dosiran.blogfa.com>)

وبلاگ انسان‌شناسان جوان (<http://ensanshenasanejavan.blogfa.com>)

وبلاگ انسان‌شناسی آزاد (<http://anthropology85.blogfa.com>)

وبلاگ انسان‌شناسی ۸۴ (<http://ensanshenasi.blogfa.com>)

وبلاگ فولکلور (<http://folklore.blogfa.com>)

علاوه بر این، برخی از فارغ‌التحصیلان در خصوص روستای اجدادی خود وبلاگی را ایجاد کرده‌اند که در آن به توصیف عناصر فرهنگ مردم خود پرداخته‌اند. سازمان میراث فرهنگی نیز برای برخی از موزه‌های مردم‌شناسی برخی استان‌ها وبلاگ‌هایی را ایجاد کرده است به علاوه، برخی سایت‌های خبری و اطلاع‌رسانی مانند تبیان نیز، بخشی از سایت خود را به مطالبی در حوزه فرهنگ و آداب و رسوم اختصاص داده‌اند که با جستجو می‌توان به آنها دست یافت.

جمع‌بندی

اینترنت، یکی از ابزارهای مهم و تا این زمان، آخرین وسیله مورد استفاده برای رشد و توسعه ارتباطات انسانی است که قادر است محدوده زمان و مکان را درنوردد و فراتر از ارتباطات شخصی - شخصی یا شخصی - اشخاص، قدم

به عرصه ارتباطات شخصی - عمومی یا حتی فراتر از آن عمومی - عمومی بگذارد.

در این خصوص، وبلاگ‌ها و وبسایت‌ها محصول رشد درونی ارتباطات در عالم اینترنت هستند. این محصول، بازتاب تعامل انسان با فضای مجازی اینترنت است و به فضایی برای به‌نمایش گذاشتن ابعاد فردی یا گروهی، با تمامیت ظرفیت خود در یک عرصه عمومی، تبدیل شده است.

حوزه فرهنگ با تمام ابعاد آن، یکی از حوزه‌هایی است که در آن، فرد یا گروه‌های تخصصی، با ایجاد پایگاه‌های اینترنتی به انعکاس مطالب و اخبار و اطلاعات حوزه خود می‌پردازند. وبلاگ‌ها و وبسایت‌های معرفی شده در این مقاله، همه مرتبط با حوزه دانش انسان‌شناسی و مردم‌شناسی و گاه نیز حوزه فرهنگ مردم (رویکرد موضوعی فصلنامه) بودند و از آنجا که بخشی از مخاطبان مجله را تهیه‌کنندگان و دست‌اندرکاران برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی تشکیل می‌دهند، محتوای مطالب پایگاه‌های معرفی شده می‌تواند برای آنها سوژه‌آفرین و کاربردی باشد.

منابع

الف) کتاب

عباسی قادی، مجتبی و مرتضی خلیلی کاشانی (۱۳۸۹). تأثیر اینترنت بر هویت ملی کاربران. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

ب) مقاله

۱. عباسی قادی، مجتبی و زینب میرعلی سیدخوندی (۱۳۹۱). «سواد رسانه‌ای مخاطبان رسانه‌های نوشتاری در شهر تهران». فصلنامه مطالعات فرهنگ - ارتباطات. س ۱۳، ش ۲۰.
۲. کرمی، طاهره؛ طاهره علومی و صالح رحیمی (۱۳۸۹). «بررسی وبلاگ‌های کتابداری انگلیسی زبان». فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات. دوره ۲۵، ش ۴.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی